

Χρήστος Μανωλάκης



Ποιήματα

Χρήστος Μανωλάχης

## Ποιήματα



2021

ISBN: 978-618-85242-0-0

# ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

## ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ

ΧΟΡΔΕΣ .....	9
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ .....	10
ΚΑΠΟΙΑ ΜΕΡΑ... ..	12
ΟΣΟ ΥΠΑΡΧΕΙ ΧΡΟΝΟΣ.....	13
Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ .....	14
ΠΡΩΤΕΑΣ .....	16
ΠΑΡΑΘΥΡΑ .....	17
ΤΑ ΣΠΙΤΙΑ .....	18
ΕΞΟΔΟΣ .....	19
ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ .....	20
ΠΡΩΪΝΟ .....	21
ΑΝΑΜΝΗΣΗ .....	22
ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ .....	23
ΠΕΤΡΕΣ .....	25
ΚΡΙΣΙΜΗ ΣΤΙΓΜΗ .....	26
ΜΕΣΗΜΕΡΙ .....	27

## ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΚΑΠΟΤΕ ΥΠΗΡΧΕ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ

ΗΛΙΚΙΑ .....	29
ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ .....	31
ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΚΑΠΟΤΕ ΥΠΗΡΧΕ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ .....	33
ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΜΑ.....	34
ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ .....	36
ΧΕΙΜΕΡΙΑ ΛΗΘΗ.....	37
Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ .....	38
Ο Κ.Π.Κ ΣΧΟΛΙΑΖΕΙ .....	39
ΗΡΑΚΛΗ ΤΑΦΟΣ .....	41
FIREWALL .....	42
15 ΙΟΥΝΙΟΥ .....	44

## ΟΣΟ ΠΕΡΝΟΥΝ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΔΕΝ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΕΤΣΙ ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ .....	46
ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΒΙΒΛΙΑ .....	48
Ο ΓΕΡΟΣ ΜΙΛΑ.....	50
ΠΕΝΤΟΖΑΛΙ .....	52
ΜΝΗΜΟΝΕΣ .....	54
ΟΙ ΑΦΕΝΤΕΣ.....	56
ΟΣΟ ΠΕΡΝΟΥΝ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ .....	60

## ΕΝΘΑΔΕ

ΝΕΚΡΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΑΦΙ .....	64
ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΟΡΦΗ ΠΑΤΡΟΦΙΛΑ.....	65
ΝΙΚΟΤΕΛΗΣ, ΠΑΙΔΙ ΦΙΛΙΠΠΟΥ .....	66
ΚΑΙΣΑΡΙΟΣ, ΑΔΕΛΦΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ .....	67
ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΔΙΚΟΧΑΜΕΝΟ ΑΙΑΝΤΑ.....	68
ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΓΙΣΤΙΑ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΖΕ.....	69
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ .....	70
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΥΝΗΓΟΥ .....	71
ΓΙΑ ΚΑΠΟΙΟΝ ΜΑΝΗ .....	72
ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΜΙΛΟΥΝ .....	73
ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟΥ.....	75
Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ .....	76
Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ.....	77
ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ .....	78
ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΕΦΕΡΗ .....	79
Δ. Ι. ΑΝΤΩΝΙΟΥ.....	80
ΜΑΝΟΛΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ.....	81
ΝΙΚΟΥ ΓΚΑΤΣΟΥ .....	82
ΚΩΣΤΑ ΜΟΝΤΗ.....	83
ΝΕΟΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ (2010 μ.Χ.).....	84
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΙΙ .....	85

## ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

ΤΟ ΤΑΞΙ .....	90
ΣΥΝΤΑΓΜΑ - ΚΑΛΛΙΜΑΡΜΑΡΟ .....	92
ΣΗΜΕΡΑ, ΑΥΡΙΟ, ΠΟΤΕ; .....	94
ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ .....	96
ΣΤΟ ΣΤΑΘΜΟ .....	98

# ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ

Σκέψεις στεγνού μυαλού σε μια στεγνή εποχή  
(*T. S. Eliot*)

## ΜΙΑ ΛΕΞΗ ΑΣ ΜΕΙΝΕΙ

**Μ**ίλα. Γιατί δεν μιλάς;  
Η στιγμή, μας κλείνει στο καλούπι της.  
Το μυαλό ξερό, μαύρο πηγάδι  
μέσα του, τα λόγια αντηχούν.  
Πες έστω μια λέξη.  
Ξέρω γιατί είσαι εδώ.  
Γιατί στέκεσαι μπροστά μου.  
Μα σήμερα,  
δεν θα μιλήσω μόνο εγώ  
όπως κάθε φορά.  
Σήμερα,  
θέλω να μου πεις κάτι, να μιλήσεις.  
Για μια μικρή βοήθεια μιλάω,  
από κάπου να ξεκινήσω,  
έστω μια λέξη.

Μίλα. Γιατί δε μιλάς;  
Πρέπει να ξέρω τι έχω ν' αντιμετωπίσω.



## ΧΟΡΔΕΣ

**Χ**ρόνος ανύπαρκτος.

Μόνο η διαδοχή των αισθήσεων  
και ο ανεπαίσθητος κυματισμός τους.  
Η απειροελάχιστη ταλάντωση μιας χορδής  
– ρυθμός και ένταση μαζί –  
βαθιά μέσα στο κέντρο τους,  
που αναδύει, αναμιγνύει και σχηματίζει  
τον κόσμο.

Μετρήσαμε το χρόνο με τις λύπες,  
τις χαρές και τις αγάπες μας.  
Χρόνος μη μετρήσιμος  
που δεν ακολουθεί εκείνον  
που φέρνει τον ήλιο κάθε πρωί πάνω απ' τα βουνά,  
τα χελιδόνια και τις βροχές.  
Στα χέρια ενός έρωτα ακουμπήσαμε  
και μετρήσαμε τις νύχτες μ' αναστεναγμούς  
δίπλα σε σώματα αγαπημένα,  
πλαγιάζοντας κάθε βράδυ με το ίδιο κορμί  
– το δικό μας.

Μετρήσαμε τον κόσμο με τις λύπες,  
τις χαρές και τις αγάπες μας.

## ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

- Πώς να σταθούμε;

- Εσύ μπροστά.

Η χρονιά πήγε καλά και αυτό πρέπει να φανεί στη φωτογραφία.

- Κι η μοναξιά;

- Αδιάφορο.

Έχει έκφραση το κέρδος; Αυτή να πάρεις.

- Κι η φτώχεια των άλλων ανθρώπων;

- Αδιάφορο.

Η φωτογραφία πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο όμορφη.

Γι' αυτό άλλωστε φορέσαμε όλοι τα πιο ακριβά ρούχα και κοσμήματα.

- Κι η δυστυχία;

- Αδιάφορο.

Είναι τόσο μακριά απ' το πλάνο που δεν θα φαίνονται.

Άλλωστε δεν θα πρέπει να νοιαζόμαστε εμείς και γι' αυτό.

Επιτέλους, ας αρχίσουμε! ...

Το βράδυ,

πήρε να κοιτάξει παλιές φωτογραφίες.

Χρόνια και χρόνια μέσα στα χαρτιά και στα γραφεία

ίδιες μέρες, ίδιες σκέψεις, ίδιες φωτογραφίες,

σαν κι αυτή που βγήκε σήμερα.

Κι αν κρατούσε μια απ' αυτές, το ίδιο θα 'τανε.

Κι αν τις πετούσε όλες, πάλι το ίδιο θα 'τανε.

*(Ο κόσμος είναι εύκολος· ένας απλός παλμός)*<sup>1</sup>

Πώς να κλείσεις μια ζωή μέσα σ' ένα κομμάτι χαρτί;

Πού είναι η φλόγα που έκαιγε,

που σώθηκε και πάει;

Πώς χάθηκε η ζωή; πού την πήρε λάθος;

*(Ο κόσμος είναι εύκολος· ένας απλός παλμός)*

... ..

Αδιάφορο.

---

<sup>1</sup>Γ. Σεφέρης, «Ερωτικός Λόγος, Α'», στ. 8

Αύριο έχει δουλειά.

## ΚΑΠΟΙΑ ΜΕΡΑ...

Κάποια μέρα σαν κι αυτές,  
θα θελα να 'ρθω να σε βρω.  
Πάει καιρός που οι δυο μας είχαμε μιλήσει,  
πάει καιρός που οι δυο μας είχαμε κινήσει,  
τ' όνειρο να ζήσουμε το μακρινό.

Έχει καιρό πια η φωνή σου ν' ακουστεί,  
κι εγώ, μόνος μιλούσα στο φεγγάρι.  
Έτσι τον λάθος δρόμο έχω πάρει  
και σε μεγάλη πολιτεία έχω χαθεί.

Μέρες τώρα διέξοδο ψάχνω να βρω  
και τους ανθρώπους τους ρωτώ αν ξέρουν που βαδίζουν.  
Μ' αυτοί μου απαντούν πως όλα γύρω τους θυμίζουν  
μόνο το δρόμο που τους έφερε ως εδώ.

Πάει καιρός, δεν ξέρω πια έχω ξεχάσει,  
ποιο δρόμο είχα πάρει να κινήσω,  
και σένα τώρα ψάχνω να μιλήσω,  
για τ' όνειρο το μακρινό που έχει ξεθωριάσει.

## ΟΣΟ ΥΠΑΡΧΕΙ ΧΡΟΝΟΣ

**Μ**ην καταστρώνεις σχέδια  
και τη ζωή σου μην ξοδεύεις  
μπροστά σε καθρέφτες τα καλοκαίρια.

Σαν έρθει το φθινόπωρο,  
ο θάνατος εκπαιδεύεται  
πάνω στα φύλλα μιας καρδιάς.

## Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

Όχι. Δεν γνώριζα αν υπάρχει.  
Δεν την είδα ποτέ να κλαίει σκλάβα πάνω στα τείχη.  
Ούτε κι αν ήταν τόσο όμορφη όσο λέγανε.  
Θυμάμαι μόνο πως δεν είδα τα παιδιά μου ν' ανθίζουν.  
Και ότι είχα ξεχάσει πως είναι το κορμί της γυναίκας.  
Το γονικό χωράφι μου ρήμαξε,  
δέντρα ξερά κι αγριόχορτα.  
Τα ζώα μου σκορπίσανε  
και φαγώθηκαν απ' τους αργόσχολους.  
Τα παιδιά μου,  
έφτασαν ν' απλώσουν  
το γυμνό τους χέρι στους περαστικούς  
κι η γυναίκα μου  
να κλαίει στο ρημαγμένο σπίτι.  
Ύστερα αίμα. Πολύ αίμα.  
Και ξανά το ρημαγμένο χωράφι  
και τα φαγωμένα ζώα  
(δεν είναι τα γονικά μου)  
και παιδιά ν' απλώνουν το χέρι  
και γυναίκες να κλαίνε.  
Και πάλι αίμα. Πολύ αίμα.  
Και ξανά ρημάδια  
και παιδιά που απλώνουν το χέρι  
(δεν είναι τα δικά μου)  
και γυναίκες που κλαίνε.  
Και ξανά...

- Ανδρείοι σεις που πολεμήσατε και πέσατ' ευκλεώς ...<sup>2</sup>  
Όχι. Δεν γνώριζα αν υπάρχει.  
Δεν την είδα.

Στάσου.

---

<sup>2</sup>Κ.Π. Καβάφης, «Υπέρ της Αχαϊκής Συμπολιτείας Πολεμήσαντες»

Δωσ' μου λίγο ακόμη απ' το ζεστό αίμα.  
Μη φεύγεις.  
Θα τα θυμηθώ όλα.

### ΠΡΩΤΕΑΣ<sup>3</sup>

Δίπλα στη μονότονη ζωή των θεριών  
που μυρίζουν άσχημα,  
στα βάθη τούτης της κίτρινης θάλασσας,  
ξοδεύω τις μέρες που μου χρέωσαν οι Θεοί.  
Με τους ανθρώπους δεν έχω να πάρω  
ούτε να δώσω.  
Όμως αυτοί με κυνηγούν.  
Όπως κυνηγούν τον πλούτο ή το αίμα.  
Μου στήνουν παγίδες  
σε ακρογιαλιές και σε σπηλιές,  
με δέρματα και με προβιές ντυμένοι,  
για να μάθουν τα μελλούμενα.  
Και εγώ αλλάζω σχήμα και μορφή  
για να μη μιλήσω.  
Γιατί οι άνθρωποι δεν ξέρουν  
και δεν μπορούν να καταλάβουν,  
πως αυτό που θέλουν,  
θα είναι πάντα μια στιγμή μετά από το παρόν,  
άπιαστο κι απρόβλεπτο.  
Και πως μόνο το μέλλον  
μπορεί να προβλέψει  
και να αλλάξει  
τον ίδιο του τον εαυτό.  
Μου στήνουν παγίδες  
σε ακρογιαλιές και σε σπηλιές  
μα κανείς δεν προσέχει  
πως εγώ, ο άψευτος γέρος της θάλασσας,  
που γνωρίζω όλα τα μελλούμενα του κόσμου,  
στα βάθη τούτης της κίτρινης θάλασσας,  
δίπλα στη μονότονη ζωή των θεριών  
που μυρίζουν άσχημα  
ξοφλώ τις μέρες που μου χρέωσαν οι Θεοί.

<sup>3</sup> Ο «Γέρος της Θάλασσας» που κατά τον Όμηρο, ζούσε στο νησί Φάρος της Αλεξάνδρειας και μεταμορφωνόταν συνεχώς για να αποφύγει να δώσει τις αλήθειες προφητείες του.



## ΠΑΡΑΘΥΡΑ

**Κ**ι όμως το ξέρεις καλά.  
Υπάρχουν και άλλα παράθυρα  
που δεν δείχνουν δρόμους, πλατείες,  
δέντρα και παιδιά να παίζουν.  
Μέρες βαριές, που τριγυρνάς  
μέσα στο σπίτι και τα ψάχνεις.  
Θα 'ταν καλύτερο να μην τα βρεις.  
Γιατί το φως τους  
και τα καινούρια πράγματα που θα δείξουν  
θα 'ναι τυραννία.  
Θ' ανοίξουν,  
και τότε οι μέρες θα 'ναι πιο βαριές,  
το βάσανο ακόμη πιο μεγάλο,  
καθώς θα τριγυρνάς μέσα στο σπίτι  
κι όλο μπροστά σου θα τα βρίσκεις  
ανοιχτά.

## ΤΑ ΣΠΙΤΙΑ

Αυτές οι πέτρες,  
ήταν κάποτε τα σπίτια και οι αυλές μας.  
Καράβια ριζωμένα στην πλαγιά,  
το ένα δίπλα στο άλλο  
που τα κυβερνούσαμε  
μέσα στους χειμώνες και τα καλοκαίρια.  
Εδώ, ήταν τα σπίτια  
με τα δωμάτια  
που μας γέννησαν και μας μεγάλωσαν.  
Ίσκιος και δροσιά,  
ζέστη και φως.  
Ο κόρφος μιας μάνας περασμένης  
που μας μεγάλωσε  
και που μεγάλωσε μαζί μας.  
Τώρα,  
ένας σωρός από πέτρες και ξύλα,  
ανάμεσα σε αγριόχορτα και δέντρα,  
γύρω από την εκκλησιά,  
που ξέχασε πως να προσεύχεται,  
και την καμπάνα που μετρά  
τα χρόνια της στον αέρα.

Θυμούνται τα σπίτια μας.  
Αυτές οι πέτρες που απέμειναν,  
θυμούνται.  
Καθώς στεκόμαστε αμίλητοι,  
και μας λένε την ιστορία τους.  
Μα δεν μπορούν να φανταστούν,  
ούτε και να αναγνωρίσουν πια  
ποιος στέκεται απέναντί τους  
και τους κοιτά.

## ΕΞΟΔΟΣ

**Μ**έρες τώρα προχωράμε  
κάτω απ' το βαρύ ήλιο·  
ίδια βήματα κι ένα κομμάτι γης  
που μας ακολουθεί.  
Τίποτα δεν αλλάζει εδώ:  
Όσο κι αν προχωράμε,  
στην επόμενη στροφή  
βρίσκουμε πάντα το ίδιο χώμα,  
το ίδιο δέντρο και το ίδιο χορτάρι.  
Και τα βουνά μακριά,  
να μας γυρίζουν την πλάτη,  
στο ίδιο κομμάτι γης που προσπαθούμε  
μα δεν μπορούμε να τ' αφήσουμε πίσω μας.

(Τουλάχιστον, να συναντούσαμε έναν άνθρωπο  
που να μην ξόδευε το συμφέρον του πάνω μας.)

Εδώ όλα γυρνάνε σε κύκλους και μας ζαλίζουν.  
Προχωρούμε με μάτια κλειστά,  
αφού όλα αντιγράφονται και ξαναγυρίζουν.

## ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ

Προσπαθώ να ξεκουραστώ  
σε τούτη την παραλία,  
σαν ασθενής που ξυπνά από νάρκωση.  
Κάτω από ομπρέλες και πεύκα  
που τα δέσαμε με σχοινιά,  
να γυρνάνε  
με το φύσημα του αγέρα,  
και τη δυνατή μουσική,  
στεγνώνοντας άπλυτα  
κι αλέθοντας όλες μας τις παραξενιές.

Στην απέναντι πλαγιά,  
τα άλλα πεύκα,  
σαν θεατές καθισμένοι  
παρακολουθούν το δράμα.

Φέραμε κι εδώ την αρρώστια μας.

## ΠΡΩΪΝΟ

Στον κ. Μανόλη Αναγνωστάκη

Δρόμοι μεγάλοι.

Οι φλέβες μιας πολιτείας  
που μέσα της κυλούμε,  
τη θρέφουμε και την κάνουμε μεγαλύτερη.  
Άνθρωποι και μηχανές,  
με μια τάξη και ένα σκοπό  
σ' ένα κόσμο δίχως τάξη  
και σκοπό.  
Κακομαθημένο παιδί η μέρα,  
που όλο ζητά.

Ανοίγουν τα μάτια.

Το σώμα ήταν εδώ όλο το βράδυ.  
Όμως,  
ανάμεσα στις δυο όχθες του ξύπνου,  
ανάμεσα στις δυο ζωές του ανθρώπου,  
της μιας που ζει  
και της άλλης που ονειρεύεται,  
υπάρχει μια στιγμή.  
Τότε,  
που απ' την καρδιά και πιο μέσα,  
απ' το αίμα και πιο μέσα,  
ακούγεται μια φωνή,  
ένας ψίθυρος που φτάνει  
απ' τη μεγάλη θάλασσα της λησμονιάς  
και των ξεχασμένων ανθρώπων,  
που κάποτε ξανοίχτηκαν  
και βρήκαν σωτηρία.

## ΑΝΑΜΝΗΣΗ

Έφτασες λοιπόν ως εδώ.  
Μέσα απ' τους ανθρώπους πέρασες  
κι από τις έγνοιες ανάμεσα  
που κλαδιά απλώνουν και υψώνουν τείχη.  
Πρόσωπα λησμονημένα,  
που κάποτε μας αγάπησαν πολύ.  
Μα κύλησαν κι αυτά μαζί με το ποτάμι  
κατά το μέρος της θάλασσας  
που χωνεύει τα πάντα.  
Αεράκι ανοιξιάτικο  
και πουλί χρόνων αλλοτινών,  
μέσα απ' τους ανθρώπους  
κι απ' τις έγνοιες ανάμεσα πέρασες,  
που κλαδιά απλώνουν και υψώνουν τείχη  
και που τόσο θέλουν να σε καταργήσουν.

## ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ

Μέτρησε τις εκκλησιές καθώς περνάς  
για κάθε μια, στέκει και μια μαυροντυμένη γυναίκα  
αγναντεύοντας το πέλαγο  
ή μια συμφορά ή μια ελπίδα.  
Κάθε χτύπος απ' τις καμπάνες τους κι ένας θρήνος  
κι ένα μοιρολόι για το καράβι που δεν γύρισε  
για το τσακισμένο κορμί στο βάθος του γκρεμού.  
Άλλες πάλι στέκουν απ' την εποχή  
που οι φλέβες της γης άνοιξαν,  
χωρίζοντας τη γη και τη ζωή στα δυο.  
Κι έβλεπες τότες τους ανθρώπους  
να κουβαλούν τις μαύρες πέτρες απ' το γιαλό  
για να τις ξαναχτίσουν,  
για να ξανάρθει η ευτυχία  
Γιατί η ευτυχία δεν είναι σαν τη δυστυχία,  
αργεί να 'ρθει σε τούτα τα μέρη.  
«ΚΥΡΙΕ ΕΛΗΣΟΝ ΜΕ»  
γράφανε στους τοίχους και στις εικόνες  
και σφίγγανε τα δόντια.  
Και πέρασε ο καιρός  
κι η ευτυχία ήρθε σιγά-σιγά  
μέσα στα σπίτια και κάτω στα λιμάνια.  
Κι οι άνθρωποι άρχισαν ξανά να ελπίζουν  
πάνω απ' τις φλέβες της γης που φούσκωναν ξανά  
κι απ' τα καράβια που μακριά, άνοιγαν πορεία με τ' αστέρια  
κόντρα στον άνεμο  
ακονίζοντας και πάλι το μαχαίρι της δυστυχίας,  
μέχρι την ημέρα που θα ξαναπέσει πάνω τους  
χωρίζοντας τη γη και τη ζωή στα δυο,  
πριν προλάβουν να ψελλίσουν κείνο το «ΚΥΡΙΕ»...

Μέτρα τις εκκλησιές καθώς περνάς  
και κοίταξε πίσω απ' το ασβεστωμένο δέρμα τους  
τις μαύρες πέτρες που τις κρατούν

- είναι ο τόπος σου.

Και στάσου σιωπηλός μπροστά τους,  
μακριά απ' τους ανθρώπους  
που μπερδεύουν τις μαύρες πέτρες στα κοσμήματα  
και τ' άστρα τ' ουρανού με τ' αεροπλάνα.



## ΠΕΤΡΕΣ

Υπάρχουν πέτρες,  
που ξαποσταίνουν δίπλα σε ρυάκια  
ή κάτω απ' το βαθύ ίσκιο των πλατάνων,  
με βρύα και λειχήνες στο μέτωπό τους.  
Αν πλησιάσεις πολύ κοντά τους,  
μπορείς ν' ακούσεις τη φλέβα του νερού να βουίζει.  
Κι άλλες, που έχουν πάρει σχήματα  
και στέκονται μέσα σε άσπρα δωμάτια  
με τη σιωπή του τάφου.  
Θαυμάζουμε την πέτρα με το σχήμα.  
Θαυμάζουμε το χέρι που έδωσε το σχήμα.  
Εκείνη τη στιγμή,  
ανάμεσα σε δύο χτύπους της καρδιάς,  
που το αίμα μένει ασάλευτο στις φλέβες  
και ο νους γίνεται ένα με την πέτρα.  
Αγγίζουμε το θαύμα  
και νιώθουμε την έκφραση,  
την αδιέξοδη δύναμη,  
και την κρύα ηρεμία του σώματος.  
Όμως τούτα δεν είναι πια πέτρα.

- Πεθαίνουν οι πέτρες;  
- Πεθαίνουν,  
κομματιάζονται και γίνονται  
σπίτια, δρόμοι και αγάλματα.

## ΚΡΙΣΙΜΗ ΣΤΙΓΜΗ

**Ν'** ανοίξεις τα μάτια.

Που 'ναι ο χρόνος που πέρασε  
κι άφησε τα πρόσωπα των ανθρώπων σκαμμένα;

Έξω,

ο άνεμος φυσά και παρασέρνει  
σκέψεις ματαιωμένες, λόγια που ξαστόχησαν.

Άδειες στιγμές,

που στροβιλίζονται και σωριάζονται  
έξω από την πόρτα σου.

Ότι αστόχαστα πέταξες απ' το παράθυρο,  
και η ζωή που δε χώρεσε στη ζωή,  
τήρα σου φράζουν την πόρτα.

Κι αν δεν ακούγεται φωνή ή χέρι ανθρώπου  
απ' έξω να σου ανοίγει το δρόμο  
είναι γιατί τους ανθρώπους τους ζήτησες αλλού.

**Ν'** ανοίξεις τα μάτια

και να σκεφτείς.

Τώρα,

που ο άνεμος έκοψε τα καλώδια  
και είσαι βυθισμένος στο σκοτάδι  
της κάμαρης και του μυαλού σου,  
πρέπει να σκεφτείς.

## ΜΕΣΗΜΕΡΙ

Τι ψάχνουμε στ' αλήθεια  
τούτο το καλοκαιρινό μεσημέρι;  
Ο ήλιος πυρώνει τις πλάκες  
και γύρω ένα πηχτό φως.  
Ζήσαμε τη ζωή μας  
ακούγοντας άλλους να μιλάνε  
για τη δική μας ζωή.  
Οι ευκαιρίες μας λίγες,  
μα τις ξοδέψαμε ασυλλόγιστα  
σαν ένα κουτί σπίρτα  
που τα κάψαμε παίζοντας  
Θα μπορούσαμε ίσως να μιλήσουμε  
με τη σιγουριά που μιλά  
ο αγωγιάτης για τ' αγώγι του,  
όμως οι λέξεις μας παρασέρνονται,  
απ' αυτά που πέρασαν,  
μα είναι ακόμη μαζί μας,  
και μας ακολουθούν,  
κι από κείνα που θα έρθουν,  
τα μακρινά,  
που όμως είναι δίπλα μας.

Τι ψάχνουμε, λοιπόν  
βουβοί, τυφλοί μέσα στο φως,  
τούτο το καλοκαιρινό μεσημέρι,  
που όλοι οι καθρέφτες του ήλιου είναι  
στραμμένοι πάνω μας;

ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΚΑΠΟΤΕ  
ΥΠΗΡΧΕ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ

## ΗΛΙΚΙΑ

«**Ε**ίμαι ογδόντα δυο χρονώ  
και δεν έχω τίποτα»,  
έλεγε κάποτε ο παππούς μου  
(τονίζοντας λίγο παραπάνω το ογδόντα)  
καθισμένος κάτω από το μεγάλο δέντρο της αυλής.

Υπάρχουν πολλά πράγματα που θυμάμαι  
απ' τον παππού μου:  
Τα τσιγάρα με το «τσακμάκι» δίπλα στον καφέ,  
και το κομπολόι με τις μεγάλες κίτρινες χάντρες.  
Το πρόσωπό του,  
το βάδισμα των ογδόντα δυο του χρόνων,  
και τη σιωπή του,  
που κάπνιζε ανάμεσα στα δάκτυλα,  
όταν θυμόταν τις ιστορίες.  
«Είμαι ογδόντα δυο χρονώ ...»  
Βέβαια, το συνομιλητή του  
δεν τον θυμάμαι.  
Θυμάμαι όμως δίπλα του  
τον πατέρα μου να δουλεύει,  
αφήνοντας μόνο τις εκφράσεις του προσώπου του  
να συμμετέχουν στη συζήτηση.  
Τα σαράντα έξι του χρόνια,  
ήταν πολύ μακριά από τα ογδόντα δύο,  
και το κορμί γερό.  
Ανάμεσα σε πατέρα και γιο,  
ανάμεσα σε σοφία και δύναμη  
η γραμμή της ζωής συμπληρωμένη.  
Λίγους μήνες μετά,  
ο παππούς πέθανε.  
Ο πατέρας μου,  
ψύχραιμα ταραγμένος,  
προσπαθούσε να εξηγήσει σε μας τους μικρούς  
τον κύκλο της ζωής και του θανάτου.

Τα σαράντα έξι του χρόνια  
ήταν μακριά από τα ογδόντα δύο,  
όμως στον κύκλο της ζωής,  
το δεξί του χέρι είχε πια ελευθερωθεί.  
Για άλλα δέκα χρόνια,  
συνέχισε να δουλεύει το ίδιο σιωπηλός  
κάτω από το μεγάλο δέντρο,  
και να ξεκουράζεται στην ίδια καρέκλα  
που κάποτε καθότανε ο πατέρας του.

Θυμάμαι πολλά πράγματα απ' όσα έζησα  
με τους ανθρώπους που αγάπησα.  
Τα θυμάμαι καθημερινά σαν αναμνήσεις,  
κι άλλοτε μου τα θυμίζουν οι πράξεις  
και τα λόγια μου,  
που βρίσκω ξαφνικά να μην είναι δικά μου,  
που βρίσκω πως ίσως τα 'χω ξαναπεί  
χωρίς να μπορώ το χρόνο και τον τόπο να  
προσδιορίσω.

Κάτω απ' το μεγάλο δέντρο της αυλής ξεκουράζομαι.  
Είμαι εκατόν εβδομήντα πέντε χρονώ.  
Τα τριάντα επτά από αυτά είναι δικά μου.

## ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

**Κ**είνες τις μέρες της μεγάλης ζέστης,  
τα μεσημέρια,  
αναζητούσαμε τον ίσκιο του.  
Γύρω μας, κι έξω απ' το μεγάλο κύκλο  
το μεσημέρι πύρωνε σπίτια και βουνά.  
Στις πλαγιές,  
τα πεύκα άπλωναν με τον αέρα  
το άρωμα του ρετσινιού,  
και παρακαλούσαν για μια σπίθα,  
όπως έλεγε ο ποιητής.  
Και στα πόδια μας,  
η θάλασσα καθρεφτιζόταν  
λάγνα μέσα στο φως.  
Δεν χόρταινες να κοιτάς τούτη την εικόνα.  
Το βλέμμα έκανε συνεχώς κύκλους  
ώσπου ο ύπνος ερχότανε γλυκά,  
όπως ένα αγαπημένο πρόσωπο  
που βλέπεις σιγά – σιγά να πλησιάζει από μακριά.  
Ύπνος φυσικός, απαίδευτος,  
σαν αυτόν που έρχεται σ' όλα τα ζωντανά.

Όλα τούτα μας φαίνονταν τότε  
πολύ φυσικά και συνηθισμένα.  
Απλά, καθημερινά και οικεία:  
ο καθημερινός ήλιος, το καθημερινό φως,  
η καθημερινή θάλασσα.  
Κι αν κάτι τότε δεν νιώθαμε,  
τόρα μας είναι πια ξεκάθαρο.  
Τώρα, που μέσα στο βραχνά της πυρωμένης νύχτας,  
μέσα στο θολό δωμάτιο,  
ανοίγουμε τα μάτια ιδρωμένοι,  
ύστερα από ένα σύντομο και κουραστικό ύπνο  
ξέρουμε γιατί τότε,  
κάτω απ' το μεγάλο ίσκιο,

ο ύπνος δεν είχε ποτέ όνειρα.



## ΕΚΕΙ ΠΟΥ ΚΑΠΟΤΕ ΥΠΗΡΧΕ ΕΝΑ ΔΕΝΤΡΟ

Εκεί που κάποτε υπήρχε ένα δέντρο,  
και χτυπήθηκε απ' το αστροπελέκι,  
ένα καινούργιο τώρα ξεφυτρώνει.  
Με το χρόνο, θα πάρει το σχήμα του παλιού,  
θ' απλώσει ρίζες βαθιά μέσα στο χώμα  
και θα ψηλώσει πάνω απ' το παλιό, το σάπιο ξύλο.  
Ο διαβάτης που θα περάσει  
θα χαρεί τον ίσκιο του.  
Θα ξαποστάσει για λίγο  
κι ύστερα θα συνεχίσει.  
Κι απ' το δέντρο δεν θα χει μείνει  
παρά μόνο η ανάμνηση της δροσιάς  
πάνω στο δέρμα,  
μέσα στο φως του μεσημεριού.  
Όμως για μας,  
που ζήσαμε την αλλαγή,  
που γνωρίσαμε το παλιό δέντρο,  
τούτοι οι τρυφεροί κλώνοι  
που ξεπροβάλλουν απ' το χώμα,  
δεν θα είναι οι ευχάριστες αναμνήσεις  
των ημερών που θα έρθουν.  
Σταυροί είναι, μικροί,  
που μέρα με τη μέρα μεγαλώνουν.

## ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΚΑΤΩ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΜΑ

**Κ**ι αν ήταν άλλες εποχές τότε,  
εκεί που κάποτε παίζαμε,  
τώρα σκάβουμε το χώμα.  
Κάθε μας νεκρός,  
παίρνει μαζί του στο σκοτάδι  
κι ένα κομμάτι απ' τη ζωή μας.  
Να, εδώ,  
είναι θαμμένο ένα περιβόλι  
γεμάτο από δέντρα κάθε λογής,  
ανάμεσα σε κλήματα και γέρικες ελιές.  
Κάτω από το δέντρο,  
ξεκουράζεται ο νεκρός,  
με τα χέρια γεμάτα φως,  
με τα μάτια γεμάτα φως.  
Μας κοιτά,  
και ξεκουράζεται.  
Η ζωή του,  
είναι γεμάτη από σπόρους που άνθισαν  
και καρπίζουν,  
σε δέντρα και σε ψυχές μικρών παιδιών.  
Κι εδώ,  
λίγο πιο βαθιά,  
εκεί που η ρίζα του δέντρου  
τυλίγει το μπηγμένο ξύλο του σταυρού,  
μας μιλά  
για τη ζωή που ανοίγεται μπροστά μας.  
Λόγια αγάπης, νοσταλγίας  
μα και πίκρας κρυμμένης  
καθώς κοιτά το σύννεφο,  
να σχηματίζεται στον ορίζοντα  
σταγόνα τη σταγόνα,  
και νιώθει τα λόγια του  
να μυρίζουν χώμα.

Κι αν ήταν άλλες εποχές τότε,  
εκεί που κάποτε παίζαμε,  
τώρα σκύβουμε στο χώμα.  
Όμως αύριο  
ένας άνδρας θα δείξει σ' ένα μικρό παιδί  
πως δένουν την πετονιά  
και πως κρατάνε το καλάμι.  
Το παιδί,  
θα το πιάσει με τα μικρά του χέρια  
και θα τον κοιτάξει μες τα μάτια.  
Ο άντρας θα σταθεί σιωπηλός.  
Θα κοιτάξει το παιδί,  
και τα μάτια του θα γεμίσουν φως,  
και τα χέρια του θα γεμίσουν αγάπη.  
Θ' αγγίξει το καλάμι, το παιδί  
και θα του μιλήσει με νοσταλγία.  
Τα λόγια του,  
λόγια αγάπης μα και πίκρας κρυμμένης,  
θα αντηχήσουν ξανά  
καθώς κάτω απ' το χώμα,  
κάποιος νεκρός,  
με τα χέρια γεμάτα φως,  
με τα μάτια γεμάτα φως  
τον κοιτά και ξεκουράζεται  
κάτω από το δέντρο.

## ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ

- 'Υπνε που παίρνεις τα παιδιά,  
έλα πάρε και μένα.

- 'Ερχομαι παίρνω τα παιδιά,  
εσένα δεν σε παίρνω.

- 'Υπνε που παίρνεις τα παιδιά  
έλα πάρε και μένα.  
Μεγάλος έρχομαι σε 'σε,  
μικρό να με γυρίσεις.

- 'Ερχομαι παίρνω τα παιδιά,  
εσένα δεν σε παίρνω.  
'Ονειρα δίνω στα παιδιά,  
τα λάθη σου σε σένα.

## ΧΕΙΜΕΡΙΑ ΛΗΘΗ

Λευκή και ήσυχη μνήμη.  
Παλιό ξαναγραμμένο τετράδιο.  
Μέρα τη μέρα,  
στιγμή τη στιγμή,  
μας προετοιμάζεις για το θάνατο.

## Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

(δημοτικό)

Ύστερα το λιοντάρι μίλησε, με λόγια ανθρώπου κι είπε:  
«Εγώ δε θέλησα ποτές, αγώνα μ' άλλα ζώα,  
παλάτι δεν θεμέλιωσα, θρόνο για να καθίσω,  
σκήπτρο στα χέρια να κρατώ και γη για να ορίσω,  
και στο κυνήγι σαν θα βγω, το κάνω για να ζήσω.  
Χόρτα ξερά το στρώμα μου και πέτρες κοφτερές.»

Σαν τ' άκουσε ο άνθρωπος,  
τ' όπλο σηκώνει στο θεριό.  
Το βράδυ την προβιά του φόρεσε  
και μπήκε στο χωριό

## Ο Κ.Π.Κ ΣΧΟΛΙΑΖΕΙ

«Την τέχνη σου  
να τη κοιτάζεις όπως τη ζωή σου.  
Να διαλέγεις τα καλύτερα υλικά,  
χωρίς να λογαριάζεις το κόστος,  
χωρίς διαπραγματεύσεις  
στην ποιότητα και την τιμή.  
Να υπολογίζεις με μεγάλη προσοχή και επιμέλεια  
τις γραμμές και τις καμπύλες  
τις λέξεις και τις έννοιες,  
πριν ακόμη πάρεις το σφυρί και το καλέμι,  
πριν ακόμη βάλεις τη πένα στο χαρτί.  
Να δίνεις στο έργο σου  
το χρόνο που του πρέπει  
κι έπειτα ν' αφήνεις το χέρι  
να πάει εκεί που το εκείνο θέλει.  
Μην το φορτώνεις με στολίδια παραπανίσια,  
με λόγια που δεν θέλει να πει  
(ίσως γιατί βιάζεσαι  
ν' ακούσεις τον έπαινο  
που τόσο επιθυμείς).

Και προπαντός να θυμάσαι  
πως υπάρχουν μέσα στην τέχνη  
κι όχι το αντίθετο.  
Κι αν ποτέ αξίζει να ειπωθεί κάτι,  
αυτό θα ειπωθεί με λόγια  
που δεν θα είναι πια δικά σου.  
Για σένα,  
το μόνο που θα έχει μείνει  
θα είναι η προσπάθεια»

Αυτά έγγραφα  
στα χίλια εννιακόσια έντεκα,  
πλήρης κατεχόμενος από της ποίησης

τη μέθη.  
Εν υπνώσει,  
μακριά απ' τους ανθρώπους.  
Σήμερα,  
θα κρατούσα μόνο  
τους δύο τελευταίους στίχους.  
Όλα τα υπόλοιπα,  
στίχοι, σκέψεις και βουλές  
είναι σαν χαρτονομίσματα  
που αφήνεις στο δρόμο:  
Ξέρεις πως σίγουρα  
κάποιος θα τα βρει,  
θα τα μαζέψει με λαχτάρα,  
μα ποτέ δεν ξέρεις  
πού και πώς τα χρησιμοποιεί.



## ΗΡΑΚΛΗ ΤΑΦΟΣ

(παρωδία Ιασή)

**Ε**δώ ξαπλώθηκα, ο Ηρακλής. Της μεγάλης τούτης πόλης  
ο μάγκας ο φημισμένος για τη μηχανή του.  
Με θαύμασε ο κόσμος όλος· κι επίσης ο καργιόλης  
ο Νίκος που 'χα για γκόμενα την αδερφή του.  
Μα απ' το πολύ να μ' έχει ο κόσμος Rossi, Stoner και Pedrossa,  
οι επιταχύνσεις μ' έφθειραν, με σκότωσαν. Διαβάτη,  
αν είσαι δίτροχος δεν θα επικρίνεις. Ξέρεις πόσα και πόσα  
γκάζια και φρένα η ζωή μας έχει· τι ηδονή γαμάτη.

## FIREWALL

### I

Στα δάκτυλα τα πλήκτρα,  
στα μάτια η οθόνη,  
στο νου κεραία,  
και στην καρδιά αιθέρας.  
Ισχύς και φόρτιση η προσμονή.  
Το μέσο σ' ετοιμότητα,  
το μήνυμα να λάβει  
περιμένει.

### II

Κάποτε, τα δάκτυλα στο φιλιατρό,  
μετρούσαν: πόσοι οι δίκαιοι;  
Τώρα τα δάκτυλα στα πλήκτρα,  
ψάχνουν: πόσοι οι άνθρωποι;  
Μόνο σήματα.  
Εκπέμπω.  
Λαμβάνει κανείς;

### III

Δεν ήταν που η ζωή  
δεν έλαβε το μήνυμα.  
Ήταν δυσνόητος πολύ  
της μοίρας μας  
ο γραφικός της χαρακτήρας.

### IV

Κι αν μπήκε στο σκοτάδι  
κρατώντας το μίτο,  
τραβώντας το σπαθί  
το τέρας να σκοτώσει,  
το πλοίο γύρισε πίσω  
με μαύρο πανί.  
Απ' αυτά που θέλω  
τι θα σου δείξω,  
τι θα δεις;

## 15 ΙΟΥΝΙΟΥ

Το γέλιο,  
παίζει ανάμεσα στα μικρά στόματα.  
Το φως,  
γεμίζει το χώρο με μάτια.  
Κι ένα μικρό, χάρτινο караβάκι  
κατηφορίζει.  
Οι μικροί δεν το βλέπουν.  
Μόνο οι μεγάλοι.

ΟΣΟ ΠΕΡΝΟΥΝ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

## ΔΕΝ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΕΤΣΙ ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Δεν γράφονται έτσι τα ποιήματα.

Κρότοι του νου στο σκοτάδι,  
λέξεις φτιαγμένες μόνο από ήχους  
κι έννοιες αφηρημένες που δείχνουν στο πουθενά.  
Τι να πεις και τι να γράψεις;  
Όλα θολά, πολύπλοκα και ξένα.  
Όταν τίποτα πια δεν σου ανήκει,  
(κι ας νομίζεις ότι έχεις)  
για πιο πράγμα να μιλήσεις;  
Γι' αυτό και πάντοτε ζητάς,  
χωρίς να ξέρεις τι,  
χωρίς ποτέ να σταματάς  
ή να ξέρεις πως να σταματήσεις.

Όμως τα ποιήματα δεν γράφονται έτσι.

Πίσω από τη λέξη,  
πρέπει να υπάρχει η ιδέα,  
και πίσω απ' την ιδέα, η ζωή.  
Γιατί δεν μπορείς να μιλήσεις για ιδέες  
αν δεν μιλήσεις για την ίδια τη ζωή.  
Το ξέρανε αυτό οι δάσκαλοι οι παλιοί,  
όταν, μιλώντας για δύσκολες ιδέες  
δείχνανε πράγματα απλά  
πράγματα που μπορείς να αγγίζεις, καθημερινά.  
Να σταθείς δίπλα τους και να στηριχθείς,  
να δεις πως αλλάζουν  
και ν' αλλάξεις μέσα στην αλλαγή.  
Να μετρήσεις το μόχθο τους,  
και μέσα στο μόχθο τους να βρεις  
το νόημα της πάλης και της ίδιας της ζωής.  
Το ξέρανε αυτό οι δάσκαλοι οι παλιοί.  
Δεν μπορείς να μιλάς για ιδέες  
αν δεν μιλάς για την ίδια τη ζωή.

Το 'ξερε κι Εκείνος,  
που θέλοντας να δείξει  
αυτό που υπάρχει πέρα  
από τον άνθρωπο και το χρόνο,  
σήκωσε το χέρι  
στο κρασί και στο ψωμί.

## ΔΙΑΒΑΖΕΙ ΒΙΒΛΙΑ

Διαβάζεις βιβλία.

Το σώμα γερνά και κουράζεται,  
βαραίνει τα μέλη ο χρόνος.

Ότι έζησες,  
είναι για ότι μπορείς να μιλήσεις.

Μνήμη.

Η ζωή έχει μόνο μνήμη  
και το παρόν  
που είναι η άκρη της μνήμης.

Ότι περνά, χάνεται  
και τίποτα δεν αλλάζει.

Ακόμη κι αν πίσω μπορούσες να γυρίσεις,  
πάλι τα ίδια θα 'κανες.

Γιατί, στην κάθε στιγμή,  
υπάρχεις μόνο εσύ  
και η μνήμη

όλων όσων έζησες  
ως εκείνη τη στιγμή.

Ίδιος θα 'σουν με τότε,  
πάλι τα ίδια θα 'κανες  
γι αυτό μην αμφιβάλλεις.

Κι αν δεν έζησες,  
κι αν δίστασες,  
είναι γιατί φοβήθηκες,  
τη μνήμη που αργότερα  
θα σ' έκαιγε  
και θα πονούσε.

Έτσι λοιπόν έζησες:  
σε μια ζωή που ήταν ήδη παρελθόν.

Τώρα διαβάζεις βιβλία.

Οι άλλοι άνθρωποι  
ζούνε, ερωτεύονται και διασκεδάζουν.  
Κάνουν παιδιά



που θα μεταφέρουν στο μέλλον  
το δικό τους παρελθόν  
και μεγαλώνουν μαζί,  
για να γίνουν ο ένας η μνήμη του άλλου.  
Και συ διαβάζεις βιβλία,  
συμπληρώνοντας κενά με μνήμες ξένες,  
για ότι υπήρξες και θέλεις να ξεχάσεις,  
για ότι είχες και τώρα το 'χεις χάσει.  
Μέσα στη παρηγοριά της ξένης ζωής,  
εκείνης που δίνει την ψευδαίσθηση  
και την ευκολία να νομίζεις  
πως είσαι ανώτερος από τους άλλους.

## Ο ΓΕΡΟΣ ΜΙΛΑ

**Η** θάλασσα,  
η απέραντη θάλασσα,  
που δεν αλλάζει  
μέσα στη τόση αλλαγή.  
Σαν ήμουν νέος,  
κοίταζα μακριά τον ορίζοντα.  
Τώρα μετρώ,  
τα κύματα που σκάνε στα πόδια μου μπροστά.  
Απόμεινα μια φωνή  
που βγαίνει μέσα από ένα ξεροπήγαδο,  
μέσα από μια σταγόνα νερό,  
μπροστά στο ανθισμένο μάτι της φλόγας  
που καίει ότι παλιό.  
Μα ο καινούργιος κόσμος  
που θα βγει μέσα απ' τη φωτιά,  
κάτω απ' τον ήλιο θα δει το αίμα,  
θα δει το σπόρο  
και θα ανάψει ξανά τη φωτιά.  
Τα κορμιά θα 'ρθουν και θα φύγουν  
με τη γεύση του αίματος στα χείλια  
που ξυπνά τις φωνές του άλλου κόσμου,  
των νεκρών που απλώνουν τα χέρια.  
Μέρες, μήνες, χρόνια πάνω στη γη,  
τα κορμιά σβήνουν στη ζωή,  
που μένει ανίκητη μέσα στην τόση αλλαγή.  
  
Καθρέφτης το μάτι του φονιά  
και το μαχαίρι δείχνει τα δόντια του  
στο φως.  
Η χαρά του νικητή πρόσκαιρη,  
ανταλλαγή  
στον πόνο του θανάτου.  
Αίμα και ψωμί.  
Λάβετε ...

τούτη εστί η ζωή στη γη,  
που είναι ακίνητη κι όμως συνεχώς κινείται  
μέσα στην τόση αλλαγή.

## ΠΕΝΤΟΖΑΛΙ

Σαν έρθεις να μιλήσωμε και σαν ανταμωθούμε,  
ούλα θε να συμπαθηστούν και φίλοι θα γενούμε.

17/06/1771

Οι δύο άντρες,  
κάτω απ' το μεγάλο δέντρο συζητούν.  
Τα λόγια τους,  
ανάμεσα στα φύλλα σκορπισμένα.  
Συζητούν,  
κοιτάζοντας τον άλλο μες τα μάτια.  
Τα πόδια τους,  
βυθίζονται στο χώμα στυλωμένα.  
Λόγια δεν θα πουν πολλά,  
κοφτές, αντρίκιες, μετρημένες οι κουβέντες.  
Χρόνια και χρόνια,  
ο ένας δίπλα στον άλλο πολεμώντας,  
γνωρίζονται καλά,  
λόγια δεν θα πουν πολλά.  
Σύντομα,  
η κουβέντα θα τελειώσει,  
κι ο ένας,  
στο μονοπάτι θα κατηγορήσει, θα χαθεί.  
Ο άλλος,  
κάτω απ' το μεγάλο δέντρο θα σταθεί,  
και το μαχαίρι θα σφίξει στο ζωνάρι.  
Δεν θα σκεφτεί,  
το δρόμο που η ζωή του έχει πάρει.  
Μία στιγμή,  
μέσα απ' τα δόντια κάτι θα ειπωθεί,  
και με θυμό,  
στο χώμα θα χτυπήσει το ποδάρι.  
Το μέτωπο,  
ανυπόμονο, ιδρωμένο, θα δροσιστεί.  
«Κοίτα τα φύλλα πως χορεύουν στον αέρα,  
ήλιο μαζεύοντας και φως.

Σπόρος ο κόσμος, η ιδέα σπόρος,  
και με το γύρα του καιρού ανθός.  
Πέφτει, κι ύστερα φεύγει και πιο πέρα,  
στο χώμα θα φυτρώσει το ξερό.  
Δάσος να γίνει, να κρατήσει μες τα χρόνια,  
το σύννεφο, τον ήλιο, το νερό,  
την άνοιξη, το καλοκαίρι και τα χιόνια.  
Κάτω απ' το χώμα οι γενναίοι,  
ρίζες που μπλέκονται στις πέτρες οι νεκροί,  
κρατούν γερά κορμό και ανθοκλάδι,  
δίνουν νερό και παίρνουνε πνοή,  
όλο και πιο βαθιά να δένουν με το χώμα,  
όλο και πιο ψηλά να φεύγει το κλαδί.  
Μνήμη ότι απομένει απ' τη ζωή  
κι ο κόσμος όλος μία πλάνη,  
κι αν ζήσεις μόνο μιαν αυγή,  
τόση ζωή σου φτάνει»

Θ' αλλάξουνε τα χρόνια,  
μέρα θα ξημερώσει κι εποχή πιο φωτεινή.  
Κάτω απ' το μεγάλο δέντρο,  
παιδιά θα παίζουνε στα χέρια τη ζωή  
και νέοι θα ερωτεύονται στη ρίζα.  
Άντρες, γυναίκες θα περάσουνε,  
τραγούδια και χαρές για να γλεντήσουν,  
και άλλοι, για να ξαποστάσουνε,  
κάτω απ' τον παχύ, μεγάλο ίσκιο.  
Όλοι θα το κοιτάζουνε, κανείς δεν θα προσέξει  
το δέντρο τούτο που αιώνες τώρα στέκει  
τον άντρα να κοιτά,  
που κίνησε με βήματα βαριά,  
προς το μεγάλο Κάστρο,  
του χρόνου, μέσα μπαίνοντας  
στης σπείρας το αιώνιο κέντρο.  
Λέγοντας λόγια αντρίκια και κοφτά  
στου Χάρου την απηλογιά,  
κάτω απ' του κόσμου το μεγάλο δέντρο.

## MNHMONES

Είναι γραμμένο στα παλιά βιβλία,  
πως κάποτε υπήρξαν.  
Όχι βέβαια ξεκάθαρα,  
τίποτα γι αυτούς δεν είναι ξεκάθαρο.  
Ακόμη κι όταν υπήρξαν  
κανείς δεν γνώριζε γι αυτούς.  
Ζούσανε σαν άνθρωποι κανονικοί  
ανάμεσα στους άλλους ανθρώπους  
και τις δουλειές τους.  
Ήταν φίλοι, συγγενείς και γείτονες,  
έμποροι, υπάλληλοι κι εργάτες.  
Μα ζούσανε μόνοι, πάντα μόνοι  
και κανείς δεν τους πρόσεχε.  
Ούτε τα σημάδια βλέπανε,  
κι έτσι δεν πήγαινε  
ο νους των ανθρώπων  
πως ήτανε δουλειά εκείνων:  
Ο γέρος,  
που ξεκουράζονταν στη ρίζα του δέντρου  
με τις παλάμες πάνω στο ραβδί του,  
χανότανε ξαφνικά  
και το ραβδί του έπεφτε στο χώμα.  
Ο εργάτης,  
που τη μια στιγμή δούλευε στο αμπέλι,  
και τη άλλη τα εργαλεία του  
σωριάζονταν άχρηστα  
πάνω στα κλαδεμένα φύλλα.  
Κι η μάνα,  
που για μια στιγμή άφηνε το μωρό της  
για να δει το φαγητό,  
και η κούνια λικνίζονταν άδεια.  
Η εποχή τους, λένε,  
είναι κρυμμένη καλά

πίσω απ' την ιστορία και το μύθο,  
και πως ήταν χρόνια  
που οι άνθρωποι ζούσανε μονοιασμένοι.

Κανείς δεν ξέρει  
πως χάθηκαν.

Οι λίγοι που ήξεραν γι αυτούς  
δεν έχουν γράψει τίποτε.

Ούτε και ποτέ μάθαμε  
για την πραγματική δύναμη  
που είχανε πάνω στη μνήμη  
των ανθρώπων.

Ότι έχει μείνει απ' το πέρασμά τους,  
είναι η αίσθηση που έχεις τα βράδια στον ύπνο  
νιώθοντας να βυθίζεσαι σ' ένα κενό,  
σε μια πτώση δίχως τέλος  
και ιδρωμένος ξυπνάς  
μέσα στην ήσυχη καλοκαιρινή νύχτα.

## ΟΙ ΑΦΕΝΤΕΣ

### I

Στα χέρια μαύρο χρώμα.

Τα νύχια σκαμμένα και ματωμένα.

Λέξεις άγνωστες χτυπούν στα τοιχώματα του νου  
και κάποιες στιγμές κάτι σαν κραυγή ζώου.

Οι μέρες μικραίνουν.

Άραγε να 'ναι αυτός ο κόσμος των ανθρώπων;

Ακούσαμε τους παλιούς να λένε

για τις καλύτερες μέρες που θα 'ρθουν  
τώρα που το αίμα δεν καίει τις φλέβες,  
τώρα που το κρασί και το ψωμί  
θρέφει και το γέρο και το παιδί.

Σκεφτήκαμε το μέλλον που είναι

η μνήμη του Θεού

και πήραμε τους δρόμους της πυξίδας.

Συναντήσαμε τους ανθρώπους

που σκέφτονται με το μυαλό,

που αγαπάνε με το μυαλό.

που αναπνέουν με το μυαλό.

Τους πιστέψαμε.

Ξεχάστηκαν σιγά – σιγά τα πρόσωπα,

ξεχάστηκαν τα λόγια...

Άραγε να 'ναι αυτός ο κόσμος των ανθρώπων;



## II

Οι παλιοί γνώριζαν την αξία του ψωμιού.  
Δουλεύοντας με τον ήλιο,  
με τις εποχές,  
στο αμπέλι,  
κατά πως έμαθαν απ' τους προγόνους.  
Στις ελιές,  
που φύτευαν για τα παιδιά  
και τα παιδιά των παιδιών τους.  
Η πληρωμή τους,  
ένα πιάτο φαγητό,  
κι ένα ζεστό κρεβάτι.  
Δούλεψαν μέρα τη μέρα,  
στιγμή τη στιγμή,  
αδειάζοντας την ψυχή τους  
στην πέτρα και στο ξύλο.  
Έκλεισαν τα μάτια,  
γύρω από πρόσωπα και χέρια αγαπημένα  
κι επέστρεψαν το άδειο κορμί  
στη γη.

### III

Άραγε τι να 'χει μείνει απ' όλα όσα ζήσαμε;  
Τώρα που μάθαμε να ελπίζουμε  
χωρίς ελπίδα,  
ανάμεσα σε ότι έχει χαθεί  
και σ' ότι είναι πια χαμένο  
στους ατέλειωτους διαδρόμους του μέλλοντος,  
τι να 'χει, άραγε, απομείνει;  
Οι άνθρωποι μας,  
πώς έζησαν, πως πέθαναν;

Να φτάσουμε, λέει, νύχτα  
κουρασμένοι ταξιδιώτες.  
Να μπούμε στο γνώριμο σπίτι  
και να πέσουμε στο κρεβάτι.  
Από τα διπλανά δωμάτια,  
θ' ακούγονται φωνές  
προσώπων αγαπημένων.  
Πίσω από πόρτες,  
από βήματα στους διαδρόμους  
θ' ακούμε τις κουβέντες τους  
και θα φανταζόμαστε τα πρόσωπα.  
Θα κλείσουμε τα μάτια.  
Το πρωί,  
θα σηκωθούμε ξεκούραστοι  
μετά από ένα βαθύ ύπνο στη λήθη  
έτοιμοι για να συναντήσουμε για πρώτη φορά,  
τη μάνα, τον πατέρα και τα παιδιά μας.  
Θα 'χουμε όλο το χρόνο μπροστά μας  
να τους γνωρίσουμε και να μας γνωρίσουν.  
Και όλα να ξαναρχίσουν απ' την αρχή.

## IV

Λευκή και ήσυχη μνήμη.  
Δέντρο ξερό.  
Για όλα αυτά που θα 'ρθουν  
δεν έχεις να προσφέρεις τίποτα.  
Δεν ήμασταν εμείς αυτοί που ζήσαμε.  
Δεν έχει μείνει ούτε ένα σημάδι πια  
στα χέρια που άγγιξαν,  
στα μάτια που κοίταξαν.  
Όταν παίρναμε το λάθος δρόμο  
δεν μίλησες κι ας ήξερες.  
Κι ας ήξερες  
πως αυτό που θελήσαμε να χτίσουμε  
είναι ήδη θαμμένο  
στο σκοτεινό παρελθόν σου,  
κάτω απ' τις ρίζες της λογικής,  
στο μαύρο χώμα.  
Εκεί που τώρα σκάβει με τα νύχια του  
το ζώο  
που θρέψαμε και μεγαλώσαμε.  
Σκάβει και δίπλα του  
μέσα στο σκοτάδι  
ακούγονται οι φωνές,  
να διαβάζουν τ' αρχαία ξόρκια,  
καθώς σιγά – σιγά,  
μέσα απ' το χώμα  
αποκαλύπτεται  
ο Σταυρός και τα Καρφιά.

## ΟΣΟ ΠΕΡΝΟΥΝ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

### I

Όσο περνούν τα χρόνια  
λιγοστεύει η δράση, οι χειρονομίες και οι ομιλίες,  
και μένουν πια μόνο οι σκέψεις.  
Σκέψεις απλές, μικρές, καθημερινές.  
Κάποτε ήταν τα μεγάλα σχέδια  
που όμως γεννήθηκαν, ωρίμασαν  
και πέθαναν απραγματοποίητα  
μέσα στο μυαλό.  
Όσο περνούν τα χρόνια  
μετράς όλο και πιο πολύ  
τα λόγια που θα πεις  
και την απόκριση που θα πάρεις  
και τι θα πεις πάνω στην απόκριση.  
Όμως, όταν όλα μπούνε στη θέση τους  
ο άνθρωπος για να μιλήσεις  
δεν είναι πια εκεί.  
Κι οι μέρες περνούν  
συναλλάσσοντας πόθους και επιθυμίες,  
μέσα σε διασκεδάσεις  
όπου γελάς – κάποτε με πολύ προσπάθεια.  
Δίχως να γνωρίζεις πως όλα τούτα  
συμβαίνουν έξω από σένα,  
μένοντας στο τέλος με το βάρος  
όλων όσων έζησες  
και νόμισες πως συνέβησαν σε σένα:  
σκέψεις που έμειναν σκέψεις,  
εικόνες τόπων που νόμισες πως είδες  
και διαλόγους φανταστικούς  
με ανθρώπους που ποτέ δεν γνώρισες.

## II

Όσο περνούν τα χρόνια  
λιγοστεύουνε κι οι λέξεις.  
Μέσα σε κάθε λέξη  
είναι κλεισμένη μια πράξη,  
ένας άνθρωπος ή μια φωνή  
και πιο μέσα της εγώ,  
όταν δεν ήμουν εγώ  
ή αυτός που είμαι τώρα.  
Κοιτώ τον άνθρωπο μέσα στη λέξη,  
το τοπίο,  
κι ύστερα κοιτώ εμένα,  
να μιλώ και να πράττω  
με λέξεις και χειρονομίες  
που μου είναι πια ξένες.  
Κοιτώ τις λέξεις, το χαρτί  
και το λευκό διάστημα ανάμεσα τους.  
Ανάμεσα σε μια πραγματικότητα  
και σε μια άλλη,  
ανάμεσα σ' αυτό που ήμουν  
και σ' αυτό που έγινα,  
ψάχνω να βρω τη λέξη.  
Όμως το χαρτί μένει λευκό,  
κι η λέξη μια διαρκής αναβολή.  
Ίσως, μέχρι να γίνω  
πάλι κάποιος άλλος.  
Και κείνος ο άλλος,  
πια να μην νιώθει,  
και πια να μην αναγνωρίζει  
τίποτε  
από τούτες τις γραμμές  
που γράφω.

ΕΝΘΑΔΕ...

## ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΦΩΝΕΣ

## ΝΕΚΡΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΑΦΙ

(ΠΑ, VII, 280)

α'

**Κ**ράτα μακριά τα βόδια και το αλέτρι από τούτο  
το χώμα. Σκόνη δεν είναι, μήτε πέτρα αυτή  
που σηκώνεις: τέφρα και κόκκαλα τάφου. Μη φέρνεις στο φως  
ότι για πάντα στο σκοτάδι έχει βυθιστεί.

β'

**Σ**το χώμα τούτο δεν μπορεί να βγει λουλούδι μήτε στάχυ,  
τ' αλέτρι βγάζει κόκκαλα και τέφρα, κι όχι βράχοι.  
Γιατί με τούτα έχει σπαρθεί κι όχι απ' ανθό ή χνούδι,  
το δάκρυ έχει για καρπό, το θρήνο για λουλούδι.

γ'

**Τ**ούτο το χώμα είν' τάφος και τέφρα με κόκκαλα κρύβει.  
Πέτρες και χώμα ξερό. Πάρε το βόδι, εδώ  
στάχυ μη σπείρεις, γιατί οι νεκροί το ψωμί δεν πεθυμούν,  
ούτε να ρίξεις νερό. Δάκρυ να χύσεις ζεστό.



ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΟΡΦΗ ΠΑΤΡΟΦΙΛΑ  
(ΠΑ, VII, 221)

α'

Στην ηλικία που ο έρωτας ανθίζει και σώμα και  
μυαλό η Αφροδίτη κυριεύει, έκλεισες  
τα γλυκά σου μάτια Πατροφίλα. Τώρα, όλοι το άνθος  
σου θρηνούν, το μαγευτικό της λύρας παίξιμο  
και το ανάλαφρο ακούμπισμα του ποτηριού στα χείλη.  
Α, ζήλεψες και συ Άδη τις χαρές των θνητών;

β'

Στης Αφροδίτης και του έρωτα την ηλικία ήσουν,  
μα τα λαμπρά σου έκλεισες τα μάτια Πατροφίλα.  
Οι εραστές σου δεν μπορούν τα θέλγητρα να λησμονήσουν  
της ομορφιάς σου, του κρασιού και του κισσού τα φύλλα,  
που στο κεφάλι φόραγες τη λύρα σαν χτυπούσες. Άδη,  
γιατί με σκότος σκέπασες τα μάτια κι όχι μ' άνθη;

γ'

Η Πατροφίλα, στην πιο τρυφερή ηλικία της νιότης,  
έχει τα μάτια κλειστά. Τώρα, κρασί και φιλιά,  
λύρα και χάρες, για πάντα χαρίζει στους άνδρες που έχουν  
μάτια και χείλια σβηστά. Μέσα σε ύπνο βαθύ.  
Άδη, μερίμνησες για τους δικούς σου να κάνει παρέα  
άνδρες, που είναι πολλοί; Πως να χαρούν οι τυφλοί;

ΝΙΚΟΤΕΛΗΣ, ΠΑΙΔΙ ΦΙΛΙΠΠΟΥ  
(ΠΑ, VII, 453)

α'

Άδειο κορμί σέρνει ο Φίλιππος. Την ψυχή του έθαψε  
με τον Νικοτέλη, το δωδεκάχρονο γιο του.

β'

Ο Φίλιππος, με δάκρυ έθαψε βουβό, του γιου το σώμα.  
Αυτός στη γη να περπατά, κι οι ελπίδες του στο χώμα.

γ'

Ήμουν πατέρας. Εδώ, δειλινό ανοιξιάτικο, παιδιού  
έθαψα σώμα μικρό. Ήπια ποτήρι πικρό.

ΚΑΙΣΑΡΙΟΣ, ΑΔΕΛΦΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ  
(ΠΑ, VIII, 89)

α΄

Τα γηρατειά με σέρνουνε στη γη, κι αντί για τους γερόντους  
είσαι στο χώμα εσύ, Καισάριε αγαπημένε.  
Ποιος νόμος θέλει τους γονείς στη γη και τα παιδιά στο χώμα;  
Δεν είναι νόμος των θνητών, ούτε και του Θεού τους.

β΄

Αντί για γέρους που σακί σέρνουνε το κορμί τους, μέσα  
στο χώμα είσαι συ, Καισάριε, των γονιών καμάρι.  
Ποιος νόμος, ποια βουλή, ορίζει τέτοια λύπη; Ούτε θεός  
ούτε άνθρωπος μπορεί, του Χάρου να ζητήσει χάρη.

γ΄

Πόσο ακόμη θα σέρνομαι γέρος και συ να κοιμάσαι  
για πάντα μέσα στη γη; Τι είδους νόμος και ποια  
δίκη, Καισάριε, ορίζει ποιος δέχεται θανάτου πληγή;  
Πόσο στον Χάρο γοργά, θέλει η ζωή να οδηγεί;

ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΔΙΚΟΧΑΜΕΝΟ ΑΙΑΝΤΑ  
(ΠΑ, VII, 149)

α΄

**Ο** γιος του Τελαμώνα, είναι θαμμένος εδώ στην Τροία,  
σκοτωμένος απ' το δικό του χέρι, αφού οι  
θεοί δεν κατάφεραν να βρουν άλλο τρόπο, τη δόξα  
του πολέμου να δώσουνε στο γιο του Λαέρτη.

β΄

**Τ**ου Τελαμώνα ο γιος εδώ, που έζησε με δόξα, μόλο  
που θάνατο είχε φριχτό απ' το δικό του χέρι.  
Κι αυτό, γιατί η μοίρα θέλησε το τέλος του να φέρει,  
όχι με δόξα, θάρρος και τιμή, αλλά με δόλο.

γ΄

**Ξ**ένε, ο τάφος του Αίαντα εδώ, κι αυτός στο  
σκότος, έτσι μιλά: «Άμυαλα πήγα από  
χέρι δικό μου κι απ' τα λόγια του Οδυσσέα, που ξέρει  
να ξελογιάζει εχθρών, όσο και φίλων μυαλά».

ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΓΙΣΤΙΑ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΖΕ  
(ΠΑ, VII, 677)

α΄

Εδώ είναι ο τάφος του μάντη Μεγιστία που όταν οι Μήδοι πέρασαν τον Σπερχειό, τον σκότωσαν. Κι ενώ προείδε το θάνατο του, παρέμεινε μαζί με τους συντρόφους του, του χρέους ρήμασι πειθόμενος.

β΄

Του Μεγιστία ο τάφος είναι 'δω, που σκότωσαν οι Μήδοι σαν πέρασαν τον Σπερχειό. Κι ενώ το γνώριζε ήδη, στη θέση του έμεινε, και βλέποντας την ώρα του να φτάνει κατάφερε το θάνατο νικώντας να πεθάνει.

γ΄

Του Μεγιστία ο τάφος εδώ, που από κρύα Μήδων δώρατα έχει χαθεί. Ένδοξος τάφος αυτός, μάντη που γνώριζε τέλος πως θα 'χει φριχτό, μα στη μάχη μπήκε χωρίς οπλισμό: κράνος, ασπίδα, σπαθί.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ  
(ΠΑ, VII, 293)

α'

Δεν ήταν των αστεριών η δύση, κύματα Λιβυκά  
ή καταιγίδα, που σε σκότωσαν Νικόφημε.  
Μες την γαλήνη πέθανες, με το καράβι σου δεμένο,  
από άπνοια και δίψα χτυπημένος.  
Όμως κι έτσι, φτωχέ, η μοίρα σου ίδια ήταν με όλων  
των ναυτικών: σε σκότωσε και σένα το νερό.

β'

Δεν ήταν κύμα Λιβυκό, των αστεριών η μαύρη δύση  
ή καταιγίδα φονική, Νικόδημε να σβήσει  
από τα μάτια τη φωτιά. Πανί δεν θέλησε να λύσει  
ανέμου χέρι. Ήξερες, καθώς το ξέρουν όλοι  
οι ναυτικοί, πως τέτοιας άπνοιας κακής αραξοβόλι  
θα φέρει, πάνω στο νερό, δίψας θανάτου βόλι.

γ'

Ξέρεις Νικόδημε, όπως και όλοι οι ναύτες γνωρίζουν  
ποιο το μεγάλο κακό. Όταν γερμένος εκεί,  
πάνω στην πλώρη, ζητούσες να πιείς το γλυκό της γης νερό,  
ποιο της ζωής το γραφτό. Άπνοια έδесе το  
πλοίο και θάνατο βρήκες φριχτό. Και δεν ήταν αστεριών  
δύση να φέρει πνιγμό ή παφλασμός Λιβυκός.

## Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΥΝΗΓΟΥ

(ΠΑ, VII, 172)

α'

**Ε**δώ ο Αλκιμένης κείται, που σφιχτά σφεντόνα είχε  
στο χέρι, πέτρες ρίχνοντας σε ψαρόνια και σε  
Βιστόνιους γεραμούς, που από ψηλά ορμούσαν για να  
χαλάσουν τη σπορά. Κι όπως ψηλά κοιτούσε,  
έχασε τον ήλιο από φαρμάκι οχιάς που έβροσκε  
στα πόδια του. Τώρα, κάτω απ' το χώμα είναι,  
πάνω του, το φίδι του θανάτου σέρνεται και πιο ψηλά  
ανέμελοι οι γερανοί χαίρονται τη σπορά.

β'

**Ο** Αλκιμένης κείται εδώ, με τη σφεντόνα του στο χέρι,  
που 'χε να διώχνει τα πουλιά που ορμούσαν στη σπορά του.  
Ψαρόνια μα και γεραμούς, σαν σύννεφο και σαν ασκέρι,  
ράμφιζαν το χωράφι του, ξόδευαν τη σοδειά του.  
Όμως μια μέρα π' ουρανό κοιτώντας προχωρούσε, χάνει  
τον ήλιο, χάνεται, οχιάς φαρμάκι στο αίμα μπαίνει·  
τι δεν κοιτούσε που πατά, και θάνατο πικρό τυγχάνει.  
Τώρα στο χώμα βρίσκεται και τη σπορά λιπαίνει.

γ'

**Π**ήρα το βήμα, κοιτώντας ψηλά για ψαρόνια, πατώντας  
πέτρες και χόρτα τραχιά. Είχα σφεντόνα, γιατί  
σύννεφο πέφταν πουλιά και χαλούσαν σπορά κι αυλακιά –  
κει που με βρήκε φριχτού, μαύρου θανάτου οχιά.  
Αν θα περάσεις Διαβάτη το μνήμα, μια πέτρα να πάρεις,  
ξύπνιο να έχεις το νου. Κοίτα το δρόμο καλά,  
που θα πατάς να προσέχεις, κι αν πουλιά δεις να πετάν  
ρίξε χτυπώντας φτερό, πέρδικας ή γερανού.

ΓΙΑ ΚΑΠΟΙΟΝ ΜΑΝΗ  
(ΠΑ, VII, 538)

α'

**Ο** Μάνης κείται εδώ, πέθανε δούλος. Τώρα γυρίζει  
ελεύθερη σκιά, ίσος με όλους τους τυφλούς.

β'

**Ε**δώ ο Μάνης θάφτηκε, δούλος, φτωχός, με όψη αχρείου.  
Στον κάτω κόσμο έλαβε την όψη του Δαρείου.

γ'

**Τ**ούτη είναι η σκιά του μεγάλου Δαρείου. Και δίπλα,  
όμοια, του Μάνη η σκιά, δούλου θαμμένου εδώ.



## ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΜΙΛΟΥΝ

(ΠΑ, VII, 307)

α'

- Το όνομα μου ... - Δεν έχεις πλέον όνομα για να το λες.
- Η πατρίδα μου ... - Κοινός ο τόπος σου για όλους.
- Είμαι από ξακουστή γενιά. - Εδώ, όλοι μας αδέρφια.
- Έζησα ένδοξα. - Πιες από τούτο το νερό.

β'

- Τ' όνομα μου γραμμένο ... - Τούτο πια δεν έχει σημασία.
- Με δόξα και τιμή ... - Γι αυτούς που είναι γραφτό να ζήσουν.
- Με γένος φημισμένο. - Ούτε κι αυτό έχει πια ουσία.
- Κι έχω πατρίδας γη ... - Τι πήρες απ' αυτά μαζί σου;

γ'

- Όνομα έχω γνωστό. - Εμείς άγνωστοι ήμασταν πάντα.
- Και για πατρίδα καλώ ... - Χώμα, το σπίτι για μας.
- Δόξα και πλούτη πολλά. - Και εμείς, μία πεντάρα και μισή.
- Σε ποιους θαρρώ πως μιλώ; - Είμαστε ότι και συ.

ΘΑΛΑΣΣΙΝΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ

## ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟΥ

Εδώ φυλάμε τα οστά του ποιητή Ανδρέα Κάλβου,  
που την ψυχή του έδωσε, πρόθυμα, στην Πατρίδα.  
Και κείνη, ανταποδίδοντας τούτην του τη θυσία,  
έδωσε για το σώμα του «εις ξένην γην τον τάφον».

## Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ

Αυτός είναι ο τάφος του ποιητή Κ. Π. Καβάφη,  
που μίλησε με λόγια απλά  
για ότι δεν μπορεί να ειπωθεί  
μεταξύ συγκίνησης, συναισθήματος και σκέψης.  
Δίνοντας στις λέξεις  
και στο νόημα της φράσης,  
την ακρίβεια των αριθμών  
και της αλγεβρικής τους πράξης.

## Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ

**Ε**δώ ο τάφος του ποιητή Κ. Γ. Καρυωτάκη.  
Η σφαίρα που του πήρε τη ζωή,  
πληγώνει ακόμα τις καρδιές των ανθρώπων  
που διαβάζουν τα ποιήματά του.

## ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

**Π**εθαίνοντας, ο συγγραφέας Νίκος Καζαντζάκης,  
ζήτησε να γράψουν στον τάφο του τη φράση:  
«Δεν φοβάμαι τίποτα, δεν ελπίζω τίποτα, είμαι ελεύθερος».  
Όλοι είπαν πως έτσι περνά το κατώφλι του θανάτου.  
Όμως εκείνος, για τον τρόπο που έζησε μιλούσε.

## ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΕΦΕΡΗ

Αυτή η πέτρινη επιγραφή στο φρεσκοποτισμένο χώμα,  
σκεπάζει το σώμα του ποιητή Γιώργου Σεφέρη.

Ο ίδιος, παίρνοντας χώμα και νερό,  
έπλασε ποιήματα πιο δυνατά κι από την πέτρα.

Αυτά τα υλικά της ταφής του, αυτά και της αθανασίας του.

## Δ. Ι. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

**Ε**δώ, ο τάφος του ποιητή Δ. Ι. Αντωνίου,  
που η αξία και η δύναμη των στίχων του  
έκαναν το εγωιστικό σινάφι των ποιητών  
στο χαρακτηρισμό να αρκестεί  
«ο θαλασσινός μας φίλος».



## ΜΑΝΟΛΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ

Ο Μανόλης Αναγνωστάκης,  
υπήρξε μέχρι τέλους ποιητής αληθινός.  
Για τον άνθρωπο και την ελπίδα έγραψε,  
κι ύστερα με τη σιωπή του  
την αξία της τέχνης του κατέδειξε.  
Προς τί λοιπόν το «ποιητής της ήττας»;

## ΝΙΚΟΥ ΓΚΑΤΣΟΥ

Σε τούτο δω το χώμα  
επέστρεψε το σώμα του  
ο ποιητής Νίκος Γκάτσος.  
Η ψυχή του, κοινωνείται  
στους ανθρώπους, που αγγίζουν  
τα τραγούδια του ευλαβικά  
σαν άγια, θαυματουργή εικόνα.

## ΚΩΣΤΑ ΜΟΝΤΗ

Όταν οι άνθρωποι φύγουν  
και τα μικροσυμφέροντα μείνουν  
χαρτιά πεταμένα στην άκρη του δρόμου,  
σκύψε, Διαβάτη, πάνω από τις λέξεις.  
Ο ποιητής είναι εκεί.  
Εδώ, όλα τα υπόλοιπα.

(επίμετρο)

ΝΕΟΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ  
(2010 μ.Χ.)

Ο ποιητής Μίμης Σουλιώτης,  
τη φράση του Eliot κατανοώντας  
«Δεν είναι η ποίηση που προέχει»,<sup>4</sup>  
χάρισε ευγνωμοσύνη,  
όχι μόνο σ' αυτούς που τον διάβασαν,  
αλλά και σ' όσους τον γνώρισαν.

---

<sup>4</sup> "The poetry does not matter", T.S. Eliot, *Four Quartets, East Coker*, Harcourt, Brace, 1943

## ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΙΙ

μνήμη Θέμη και Γιάννη

Να 'μαστε λοιπόν. Εδώ,  
πρέπει να 'μαστε πιτσιρίκια, δέκα χρονώ.  
Η φωτογραφία παλιά,  
με το βαθύ πορτοκαλί παντού  
σαν να την βλέπεις με κείνα τα παράξενα γυαλιά  
εκείνης της δεκαετίας.  
Εκεί και εμείς,  
ο Κώστας, ο Δημήτρης, ο Θέμης και ο Γιάννης.  
Μόλις έχουμε τελειώσει το παιχνίδι  
στην χωμάτινη αυλή.  
Πρόσωπα στη σκόνη,  
με μια μικρή γραμμή ιδρώτα στο μάγουλο,  
κοντά παντελόνια  
με ξεφτισμένες τις ρίγες στα πλάγια,  
πολύχρωμα μπλουζάκια με στάμπες  
και παπούτσια με τάπες.  
Τα βλέφαρα,  
μισόκλειστα από τον ήλιο του απογεύματος.  
Τι κοιτάμε και χαμογελάμε όλοι;  
Θα 'ταν άραγε  
τα γκολ του παιχνιδιού  
ή μήπως που στα δέκα μας  
ο κόσμος όλος  
φαίνονταν μια ζωγραφιά  
στ' αυλάκια του μυαλού;

Στο Θέμη άρεσαν οι μηχανές,  
αγόρασε μία στα δεκαεπτά.  
Δεν είχε χρήματα·  
από δεκατριών στη δουλειά,  
ο πατέρας του  
με πρόβλημα στα μάτια

δεν μπορούσε.  
Η μηχανή ήταν η συντροφιά του,  
το καμάρι κι η κυρά του.  
Όχι για κόντρες και τέτοια που συνηθίζουν  
αλλά γιατί ένιωθε πως κάτι είχε και αυτός  
πετύχει στη ζωή.  
Κάτι που έκανε τους άλλους  
να γυρίζουν το κεφάλι,  
τους συνομήλικους στα φροντιστήρια  
και στα καφέ.  
Κείνο το βράδυ,  
το μυαλό του δεν ήταν στην κυρά,  
τη μηχανή του.  
Για πρώτη φορά, στα είκοσι τρία  
δυο μάτια και δυο χείλια,  
μια χαραμάδα άνοιξαν μικρή  
στο σκοτεινό δωμάτιο.  
Τα ξημερώματα,  
μπαίνοντας στου χωριού τη στροφή,  
(ίσως με λίγο παραπάνω γκάζι)  
η μηχανή του,  
που 'χε προσέξει την αλλαγή,  
κάτι ψιθύρισε ανάμεσα στους κυλίνδρους,  
για κείνη την υπόσχεση,  
όταν την πρωτοείδε  
και πλάγιασε μαζί του.  
Και έτσι πλαγιασμένοι και οι δύο  
χτύπησαν στον τοίχο.

Ο Γιάννης ήταν μαθητής μέτριος.  
Το πρόσωπό του είχε πάντα την εικόνα  
ενός που πρόκειται ν' ακούσει  
το κακό το νέο.  
Έγινε ηλεκτρολόγος  
ακολουθώντας τον πατέρα του  
και πήρε στους ώμους τη δουλειά

όταν εκείνος πήγε από καρδιά.  
Καθώς όμως οι εποχές ήταν παράξενες  
και κείνος αγαθός,  
η δουλειά έπεσε έξω.  
Έτσι, πήρε τη μάνα του  
και πήγανε στο πατρικό της  
και κουτσοπόρευε τη ζωή  
κάνοντας δουλειές του ποδαριού.  
Του άρεσε να παίζει τάβλι  
και κάθε μέρα μία ώρα  
έπαιζε παρτίδες με τον Κώστα.  
Και όλα αυτά ως τα σαράντα  
που πέθανε κι η μάνα.  
Ένα πρωί,  
μια βδομάδα μετά  
που έβαλε τη μάνα του στο χώμα,  
άναψε φωτιά στη σόμπα,  
κι έβαλε να κάψει κάτι ρούχα της,  
που δε βάσταγε να βλέπει στη ντουλάπα.  
Θαρρείς πως έτσι,  
θα ‘σβηνε σαράντα χρόνια μνήμη  
στου χρόνου την κλειστή γραμμή.  
Εκεί έπεσε.  
Ο γιατρός που ήρθε πιο μετά,  
είπε πως χαροπάλευε ώρα αρκετή.

Να ‘ταν άραγε  
τα γκολ του απογεύματος  
που μας έκαναν χαρούμενους  
σε τούτη τη φωτογραφία;  
Να ‘ταν άραγε τα χρώματα  
του κόσμου που ανέτελλε  
μόλις δέκα χρονώ πλασμένος;  
Με ξεφτισμένα παντελόνια  
και πολύχρωμα μπλουζάκια  
πέντε μικρά παιδιά

στέκονται στη φωτογραφία.  
Μπροστά τους  
στο φως του απογεύματος  
το ένδοξο παρελθόν ξανοίγεται  
της παιδικής τους ηλικίας  
και πίσω τους  
καθώς βραδιάζει,  
ακροπατώντας με μάτι κόκκινο,  
το Μέλλον πλησιάζει.



# ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

## ΤΟ ΤΑΞΙ (Ιούλιος 2011)

Έπρεπε να βρω τρόπο να ξεφύγω.

Ο αέρας είχε γεμίσει με καπνούς που μου καίγαν το λαρύγγι.

Παντού φωτιές.

Κυκλωμένος απ' όλες τις πλευρές, το σακίδιο γινόταν ολοένα και πιο βαρύ.

Δεν είχα πια χρόνο να σκεφτώ τίποτα. Έπρεπε να βρω τρόπο να ξεφύγω. Βγήκα απ' το στενό, στο δρόμο. Ένα ταξί περνούσε με απότομους ελιγμούς δίπλα από τους αναμμένους κάδους. Σήκωσα το χέρι. Σταμάτησε απότομα μπροστά μου. Άνοιξα την πόρτα και μπήκα μέσα.

Ο οδηγός, πάτησε γκάζι και άρχισε ξανά τους ελιγμούς. Με τα χέρια σφιγμένα στο τιμόνι, με κοίταξε απ' τον καθρέφτη. Είδε την ταραχή μου, άρχισε να μιλά.

«Να τους πάρει ο διάολος όλους. Όλους! Βάλθηκαν να βάλουν φωτιά σ' όλη την πόλη. Τι είναι τούτο το κακό, πρώτη φορά το βλέπω. Να πάνε να δουλέψουν να βγάλουν κανένα μεροκάματο, οι αλήτες. Να δουν τι είναι η ζωή, εκεί τους θέλω μάγκες. Κι όχι να καίνε και να σπάνε ότι βρουν.»

Γύρισα για λίγο το βλέμμα, τον κοίταξα.

«Έχω από το πρωί, δέκα ώρες κλεισμένες πάνω στο τιμόνι. Δέκα ώρες και ούτε είκοσι ευρώ, με το χαμό που γίνεται. Τι να πρωτοπληρώσω, γαμώ τον Αντίθεο μου; Το νοίκι, τους λογαριασμούς, τα παιδιά ή τα δύο δάνεια που μου 'χουν γίνει θηλιά στο λαιμό; Χώρια η πιστωτική. Ποιος θα μου δώσει το μεροκάματο που έχασα; Αλήτες! Μόνο να καίνε τα ξένα ξέρουνε. Ας έρθει η φωτιά στα μπατζάκια τους, και τότε να δούμε την παλικαριά τους. Να τους κυνηγάνε οι τράπεζες, οι εφορίες, κι οι λογαριασμοί. Τότε να δω τη μαγκιά τους.»

Σταμάτησε να μιλά προσπαθώντας να ελέγξει, μαζί με το αυτοκίνητο και το θυμό του. Άναψε τσιγάρο. Τράβηξε μια ρουφηξιά, ξεφυσώντας βαριά. Το μάτι του έπεσε πάνω στο σακίδιο που κρατούσα σφιχτά.

«Εσύ παλικάρι, πως και τέτοια ώρα έξω;

Φροντιστήριο ήσουν;»

Έσφιξα στα χέρια το σακίδιο.

Έπρεπε να βρω τρόπο να ξεφύγω.

«Ε, ναι φροντιστήριο.»

Το ταξί, έστριψε μέσα στο στενό. Τη στιγμή που πλήρωνα, ο οδηγός απάντησε σε μια κλήση του κέντρου. Θα έμπαινε ξανά στο χαμό, μέσα στις φωτιές. Με τα χέρια σφιγμένα πάνω στο τιμόνι, κάνοντας γρήγορους ελιγμούς για ν' αποφύγει τους αναμμένους κάδους. Βρίζοντας και καπνίζοντας.

Ποιος, άλλωστε, θα του πλήρωνε το μεροκάματο που έχασε;

## ΣΥΝΤΑΓΜΑ - ΚΑΛΛΙΜΑΡΜΑΡΟ

Έξι μήνες έλειπε από την Αθήνα. Έξι μήνες να τη δει. Της τηλεφώνησε. «Στις δύο, στο Σύνταγμα», του είπε, και του έκλεισε το τηλέφωνο.

Από τις μιάμιση ήταν εκεί και την περίμενε. Έξι μήνες. Κάθε μέρα με τη σκέψη της. Θα της εξηγούσε. Γιατί έφυγε ξαφνικά. Γιατί δεν τηλεφώνησε. Όλα πια είχαν τελειώσει. Θα ήταν μαζί από τώρα και για πάντα.

Στις δύο, την είδε να προβάλλει. Έκανε να την αγκαλιάσει και να την φιλήσει. «Πάμε να περπατήσουμε», του είπε. «Προς τα πού;». «Ως το Καλλιμάρμαρο». Μπήκανε στον κήπο.

«Αριστερά ή δεξιά», τη ρώτησε για να σπάσει τον πάγο, όταν βρέθηκαν στο πρώτο σταυροδρόμι. «Αριστερά», είπε εκείνη κοφτά. «Κάθε φορά που μπαίναμε στο κήπο, μπερδεύουν ανάμεσα στα τόσα μονοπάτια». «Όχι πια», του απάντησε. Συνέχισαν να περπατάνε κάτω από τα δέντρα.

«Ξέρεις», της είπε καθώς κοντοστάθηκαν στην προτομή του Καποδίστρια, «ξέρεις γιατί έφυγα. Έπρεπε να ξεκαθαρίσω τα πράγματα.» Εκείνη, τον κοίταξε για μια στιγμή και γυρνώντας το βλέμμα της στην προτομή, ψιθύρισε: «Εγώ για ποιον θυσιάσα τη ζωή μου τρία χρόνια;» Εκείνος δεν απάντησε. Ένιωθε πως κάτι είχε χαθεί. Προχώρησαν.

«Σου έχω κρύψει κάποια πράγματα όσο ήμασταν μαζί. Δεν μπορούσα τότε να σου τα πω, δεν ήξερα προς τα πού να πάω». «Από δω», απάντησε εκείνη, δείχνοντας το δρόμο προς το Ζάππειο. «Όχι, όχι, άσε με να σου μιλήσω. Όσο ήμασταν μαζί...», «σσσς», έκανε εκείνη, σηκώνοντας το κεφάλι προς τα δέντρα. Ένα κοτσύφι κάθισε στο δέντρο και άρχισε να κελαηδάει. «Τα κοτσύφια», είπε εκείνος, «είναι παρεξηγημένα πουλιά. Τα βλέπεις μαύρα με κίτρινο ράμφος και τα νομίζεις για μικρά κοράκια. Έχουν όμως ένα κελάηδισμα, άκου!». «Και νόστιμο κρέας, όταν πρόκειται να φαγωθούν», είπε εκείνη και προχώρησε.

Κατέβηκαν τα σκαλιά, βγαίνοντας από τον κήπο στο Ζάππειο, και συνέχισαν αριστερά προς το Καλλιμάρμαρο. «Ας είναι», σκέφτηκε,

«θα περάσουμε απέναντι στο στάδιο, και εκεί θα της τα πω όλα. Και θα της υποσχεθώ τα πάντα. Όπως τότε που την είδα για πρώτη φορά. Εκεί, στο στάδιο. Πριν τρία χρόνια».

Όμως εκείνη σταμάτησε ξαφνικά στην πλατεία με το άγαλμα του Καραϊσκάκη. Ο στρατηγός, καθότανε στο άλογο του και στη βάση του έγραφε: «Εγώ πεθαίνω μα εσείς να μείνετε μονιασμένοι».

«Σε περίμενα», του είπε. «Έξι μήνες, εσένα ή ένα τηλεφώνημα.» Γύρισε προς το δρόμο. Ένα κόκκινο αμάξι, ήταν παρκαρισμένο στη γωνία και κάποιος από μέσα τους κοιτούσε. «Όταν έφυγες», συνέχισε, «έχασα τον άνθρωπο μου. Τη γη κάτω απ' τα πόδια. Έξι μήνες περίμενα, έστω ένα τηλεφώνημα, έστω ένα γράμμα. Έγινες ανάμνηση. Και τώρα πια, είσαι μια σκιά».

«Σε σκεφτόμουνά κάθε μέρα», της είπε κάνοντας να την πιάσει από τους ώμους. Εκείνη έκανε δυο βήματα πίσω, γυρνώντας του την πλάτη.

«Σε περίμενα κάθε μέρα», του είπε χωρίς να τον κοιτάξει.

Το αμάξι αναβόσβηνε τα φλας του ανυπόμονα. Στα πόδια τους, λέξεις γραμμένες σ' όλες τις γλώσσες του ανθρώπου.

Κοντοστάθηκαν για μια στιγμή. Εκείνος, πάνω στη λέξη «Μνήμη», και κείνη πάνω στη λέξη «Χρόνος».

Χωρίς να του πει τίποτε άλλο, μπήκε στο αμάξι και έφυγε.

## ΣΗΜΕΡΑ, ΑΥΡΙΟ, ΠΟΤΕ;

Νύχτα.

Δύο παρά τέταρτο.

Είχε κλείσει ήδη τρεις ώρες στην καρέκλα, έξω απ' το χειρουργείο. Το τηλεφώνημα ήρθε στις οκτώ και μισή. Ταξί για το νοσοκομείο. Αμίλητος.

Στις δέκα παρά τέταρτο, πρώτη ενημέρωση. Οι γιατροί διέγνωσαν ισχυρό καρδιακό επεισόδιο.

Πως έγινε; Αργότερα, οι γείτονες θα του έλεγαν τα γεγονότα. Κι ύστερα θα τον κοιτούσαν επικριτικά: «Και συ βρε παιδί μου, αφού ήξερες ότι ζει μόνος του, ας ερχόσουν μια φορά το μήνα. Πατέρας σου είναι.»

Δύο και τέταρτο.

Ήταν είκοσι τριών ετών όταν έφυγε από το σπίτι. Δουλειά σε ξένο τόπο. Ο πατέρας του στεκόταν στην πόρτα: «Να μας θυμάσαι που και που». «Να τακτοποιηθώ, και με την πρώτη ευκαιρία θα έρθω να σας δω». Γύρισε την πλάτη και έφυγε. Εκείνος, συνέχισε να τον κοιτά απ' την πόρτα. Καθώς απομακρυνόταν, του φάνηκε πως τον είδε με τα κοντά του παντελόνια, να πηγαίνει την πρώτη μέρα στο σχολείο με την τσάντα στον ώμο και ένιωσε ένα τσίμπημα στην καρδιά.

Τρεις και είκοσι.

Πέρασαν εννιά χρόνια από τότε. Πήγε στη ξένη πόλη και έγινε ξένος στο ίδιο του το σπίτι. Σήμερα, αύριο, πότε; Τη μέρα να προλάβει τη δουλειά. Το βράδυ, νοσταλγία, υποσχέσεις. Σήμερα, αύριο, να πάει στο σπίτι. Μιλούσαν στο τηλέφωνο. Τι να σου κάνει και αυτό. Ήθελε να τους δει, να τους αγγίξει, να νιώσει. Μα την επόμενη, όλο και περισσότερη προσπάθεια στη δουλειά. Στο τέλος πιάστηκε καλά. Τόσο στη δουλειά, όσο και στη νέα του ζωή. Τώρα πια θυμότανε το σπίτι του μόνο τα βράδια. Στα όνειρα του.

Πέντε και είκοσι.

Τα χρόνια περνάνε. Έμεινε η εικόνα του πατέρα, όπως σ' εκείνο το πρωινό του αποχαιρετισμού. Όπως στα όνειρα, στις αναμνήσεις. Σκηνές μιας άλλης ζωής, ενός άλλου ανθρώπου, που έζησε στο ίδιο

σώμα, σαν φωτογραφίες ξένες: Το καλοκαίρι στη θάλασσα. Κάτω απ' την κληματαριά, στην αυλή. Στο κτήμα, που γέμισε πια αγριόχορτα: «Μια μέρα, σα μεγαλώσεις, θα το φυτέψουμε ελιές, να χεις κάτι να θυμάσαι και να δείχνεις στα παιδιά σου».

Έξι και δέκα.

Η θάλασσα. Η αυλή. Το κτήμα. Ένα παιδί που καμαρώνει στο χέρι το πρώτο του ρολόι.

Όλα γυρνάνε και καρφώνονται σ' ένα σημείο, μαζί με το βλέμμα του. Στην άσπρη ρόμπα του γιατρού, λίγο πιο κάτω απ' την καρδιά. «Λυπάμαι, κάναμε ότι μπορούσαμε».

## ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ

Το πότε και γιατί άρχισε να πίνει, το 'χε πια ξεχάσει. Με βρώμικα ρούχα και άπλυτος για μέρες, τριγυρνούσε τα βράδια στις ταβέρνες, παρακαλώντας για ένα ποτήρι κρασί ή για ένα κέρμα. Τη μέρα, την περνούσε άλλοτε καθισμένος σ' ένα παγκάκι, προσπαθώντας να ξεδιαλύνει την ομίχλη που έφερνε το πιότη στο κεφάλι του, κι άλλοτε τριγυρνώντας άσκοπα στο πάρκο, κοιτώντας με τις ώρες μια λεπτομέρεια – ένα ξερό φύλλο ή ένα άδειο κουτί αναψυκτικού – χωρίς κι ο ίδιος να ξέρει το γιατί. Τίποτα δεν τον ενοχλούσε πια. Ούτε η βρωμιά του, ούτε η ζητιανιά, ούτε τα πειράγματα των ανθρώπων.

Είχε πια μεσημεριάσει.

Ο πονοκέφαλος που είχε απ' το πρωί, τον ταλαιπωρούσε ακόμη. Σωριασμένος σ' ένα παγκάκι δίπλα στο δρόμο, είχε τα μάτια του μισόκλειστα εξαιτίας του ήλιου και του πονοκεφάλου.

Έστρεψε το βλέμμα του σε μια παρέα μαθητών που κατηφόριζαν από τη στροφή, πηγαίνοντας στα σπίτια τους. Οι μαθητές, αγόρια και κορίτσια, πείραζαν ο ένας τον άλλο, πηγαίνοντας πότε από το πεζοδρόμιο, και πότε στη μέση του δρόμου. Ένα αυτοκίνητο ξεπρόβαλε απ' τη στροφή με ταχύτητα. Ο οδηγός, βλέποντας ξαφνικά μπροστά του τα παιδιά στο δρόμο, έστριψε απότομα το τιμόνι αποφεύγοντας την τελευταία στιγμή το μοιραίο, και, περνώντας μπροστά από το παγκάκι που ήταν εκείνος καθισμένος, κορνάριζε και έβριζε.

Η σκηνή τον έκανε να πεταχτεί όρθιος, ξεχνώντας τη θολούρα και τον πονοκέφαλο του. «Τρελόπαιδα», τους φώναξε, «με τις ανοησίες σας θα σκοτωθείτε και... και θα πάει τζάμπα η ζωή σας». Τα παιδιά, βλέποντας τον να τους φωνάζει, και μάλλον λόγω της εμφάνισής του, φοβήθηκαν περισσότερο απ' ότι με το αυτοκίνητο και μαζεύτηκαν στο απέναντι πεζοδρόμιο. Περνούσαν από απέναντι του κοιτάζοντας τον μ' ένα βλέμμα απορίας και φόβου, και επιταχύνοντας το βήμα τους.

Εκείνος, ξανακάθισε στο παγκάκι.



Πέρασε το απόγευμα με το βλέμμα καρφωμένο σ' ένα σημείο του δρόμου. Το πρόσωπο του είχε πάρει μια έκφραση ηρεμίας. Ίσως γιατί, μετά από πολύ καιρό, κάποιои πήρανε τα λόγια του σοβαρά, και φάνηκε πως είναι κι αυτός ένας λογικός, ένας κανονικός άνθρωπος. Ίσως πάλι, γιατί σε μια στιγμή αναλαμπής, πέρασε απ' το νου του, θολά, μια παλιά, πολύ παλιά εικόνα.

Θα 'ταν άραγε στην ηλικία τους;

Είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει. Το 'χε πια ξεχάσει.

## ΣΤΟ ΣΤΑΘΜΟ

Πλησίαζε δέκα το πρωί και ο σιδηροδρομικός σταθμός βούιζε από τον κόσμο που πηγαινοέρχονταν και τις αναγγελίες των μεγαφώνων. Στην καφετέρια, ένας άντρας γύρω στα πενήντα, καλοντυμένος, στριφογύριζε νευρικά ένα άδειο φλιτζάνι καφέ και το βλέμμα του ήταν καρφωμένο στην είσοδο.

Ξαφνικά τινάχτηκε όρθιος. Ένα ταξί σταμάτησε στη στάση έξω από την καφετέρια και μια κοπέλα γύρω στα εικοσιπέντε ξεπρόβαλε από μέσα έχοντας μια τσάντα κρεμασμένη στον ώμο. Πλησίασε στο τραπέζι του.

«Καλωσόρισες», της είπε ο άντρας με ένα πλατύ χαμόγελο που μάλλον έκρυβε περισσότερο συγκίνηση και λιγότερο χαρά. «Έλα, κάθισε, έχουμε λίγο χρόνο. Να κεράσω κάτι; Καφέ;» «Όχι ευχαριστώ», είπε η κοπέλα και κάθισε στην καρέκλα. - «Ήθελα να σε δω πριν φύγω. Σε πήρα στο τηλέφωνο αρκετές φορές αλλά δεν το σήκωνες»

«Είχα διαβάσματα», είπε η κοπέλα, «έχουμε εξεταστική αυτή την περίοδο και δεν σηκώνω τα τηλέφωνα.»

«Ναι», είπε ο άντρας, «θυμάμαι και στα χρόνια μου η εξεταστική ήταν δύσκολη περίοδος. Ευτυχώς, εμείς τότε δεν είχαμε τα κινητά να μας ενοχλούν τρεις και λίγο».

«Λοιπόν;», είπε η κοπέλα σαν να μην άκουσε τι έλεγε ο άντρας λίγο πριν.

«Ήθελα να σε δω», είπε ξανά ο άντρας, «ήρθα για λίγες μέρες στην πόλη για το συνέδριο, και ήθελα να σε δω. Όμως...»

«Είχα διαβάσματα», τον έκοψε η κοπέλα. «Ίσως την επόμενη φορά». Και οι δύο σταμάτησαν να μιλούν, κοιτώντας στο ίδιο σημείο του τραπεζιού. Την αμήχανη στιγμή, διέκοψε το τηλέφωνο του άντρα. Έριξε μια γρήγορη ματιά στον αριθμό και πάτησε το κουμπί της απόρριψης. Η κοπέλα τον κοίταξε στα μάτια.

«Ελένη, άκουσε με ...», ξεκίνησε να μιλά ο άντρας με δισταγμό, αλλά αυτή τη φορά τον διέκοψε η αναγγελία αναχώρησης της αμαξοστοιχίας.

«Ίσως την επόμενη φορά», είπε ξανά η κοπέλα και σηκώθηκε απ' την καρέκλα

«Χάρηκα που σε είδα, έστω και για τόσο», είπε ο άντρας και της έσφιξε το χέρι, ενώ με το άλλο, της χάιδεψε το μπράτσο, λίγο κάτω απ' τον ώμο. Εκεί που ένα καλοκαίρι πριν από δεκαπέντε χρόνια η κοπέλα, κοριτσάκι τότε, για να εντυπωσιάσει το μπαμπά της, χτύπησε, προσπαθώντας να ανέβει ένα ψηλό βράχο δίπλα στη θάλασσα για να βουτήξει στο νερό.

«Ίσως την επόμενη φορά», είπε ο άντρας και πήρε τη βαλίτσα.

ISBN: 978-618-85242-0-0